పందిట్లో పెళ్ళవుతోంది

స్పష్టంగా వినిపిస్తోంది సన్నాయి దూరంనించి. డాబామీద కూర్చున్న రాజారావు చాలా సేపటినుంచీ వింటూనే వున్నాడు. అతని చూపులు ఆకాశానికి అతుక్కుపోయినా మనస్సు అల్లకల్లోలంగా పరుగులు తీస్తోంది.

"రేవతి .... పెళ్ళవుతోంది. రేవతికి పెళ్ళవుతోంది." ఎవరో వచ్చి తెలీని విషయం చెప్తోన్నట్లు తనకు తనే చెప్పుకున్నాడు. "నిజంగా .... పెళ్ళవుతోంది రేవతికి.'' నమ్మకం లేని తనను తను నమ్మించుకున్నాడు.

"రేవతికి పెళ్ళా!'' విస్మయంగా మబ్బులోకి గుచ్చి గుచ్చి చూశాడు. నిండుగా దీపాలతో ప్రకాశిస్తోన్న పెళ్ళి పందిరీ – పందిరి కింద కళ్యాణంబొట్టుతో తల దించుకుకూర్చున్న రేవతీ-రేవతి సరసన.... ఎవరదీ? ఎవరో ? ఎవరు ....తను కాదు, కాదు. తను మాత్రం కాదు. తనెందుకు కాదు ?....తను కాకపోయినా పెళ్ళవుతోంది రేవతికి .... నిశ్చలంగా కూర్చున్న రాజారావు తీక్షణంగా చూడసాగాడు ఎటో.

అమ్మమాత్రం అలా ఎందుకు జరగనిచ్చింది? మేనకోడలిని.... రేవతిని....మురిసిపోతూ ఎదురుచూసిన కోడలిని.

ఎందుకింత తేలికగా దూరం చేసుకుంది రేవతి .... నిజంగా .... అమ్మ కోడలు కావల్సింది కాదూ? .... నిజంగా ....

నిజంగానే రేవతి మేనత్త కోడలు కావాల్సిందే.

రాజుబావ పెళ్ళాం అవ్వాల్సిందే.

రేవతి పుట్టిననాడే ఆ పెళ్ళి నిర్ణయమైపోయింది. అన్నా చెల్లెళ్ళు అనుకోకపోయినా, వదినా మరదళ్ళు ఒట్టేసుకోకపోయినా, వూళ్ళోవాళ్ళు వంత పాడకపోయినా – ఆ పెళ్ళి జరగనే జరగింది — అందరి మనస్సులోనూ.

చిన్నప్పుడు బొమ్మలాటల్లో మొగుడూ పెళ్ళాల్లాగే ఆడుకున్నారు

రాజూ—రేవతీ. పెళ్ళాంమీద చూపించాల్సిన కోపం, అధికారం అన్నీ రేవతి మీదే చెలాయించాడు రాజు. మొగుడుమీద చేయాల్సిన ఫిర్యాదు లన్నీ అత్తముందు ఏకరువు పెట్టింది రేవతి. అన్నిటికీ చిరునవ్వే ప్రదర్శించింది రాజు తల్లి కాంతమ్మ — "నీ మొగుడే కాదుటే ? వాణ్ణి నువ్వే మంచిచేసుకోవాలి గాని, నన్నేం చెయ్యమంటావ్ ?" అంటేసరి కంటికి కన్పించకుండా సిగ్గుతో పరుగెత్తేది రేవతి.

నాలుగేళ్ళపాటు రాజూ—రేవతీ జంటగా చదువుకున్నారు బళ్ళో. రేవతి బావగారి దగ్గిర పాఠాలు చెప్పించుకుని చీకటి పడితే యింటికి వెళ్ళకుండా అత్త పక్కలో పడుకునేది. కథలు వింటూ, రాజుకూడా వాళ్ళమ్మ పక్కలో జేరితే తను వూఁ కొట్టటం మానేసి కళ్ళు మూసుకుని నెమ్మదిగా నిద్రలోకి జారిపోయేది.

రాజు థర్డుఫారం పాసయ్యాక చిన్నబడీ, బడితోపాటు స్వంత వూరూ మారాల్సి వచ్చింది. మేనత్తగారి ఊళ్లో హైస్కూల్లో ఫోర్తు ఫారంలో చేరాడు రాజు.

* * *

మొట్టమొదటిసారి అర్నెల్ల శెలవులకే ఇంటికి వచ్చాడు రాజు. బావ వచ్చిన కబురుతెలిసి వాళ్ళమ్మతో గబ గబా తల దువ్వించుకుని అందంగా బొట్టు పెట్టించుకుని, పెద్ద పెద్ద పువ్వుల పరికిణీ కట్టుకుని బొమ్మలపెట్టె పట్టుకుని పరుగెత్తుకు వచ్చింది రేవతి.

పొడుగు లాగూ, పొడుగు చొక్కా తొడుక్కుని తిరుగుతూన్న రాజు అందంగా పెద్దవాడిలా కనిపించాడు.

"ఒరేయ్ రేవతి వచ్చిందిరా రాజూ !" అని వాళ్ళమ్మ చెప్పే వరకూ రాజు రేవతిని చూడనేలేదు. రేవతి అత్త వెనకాల దాక్కుంది. రాజు నవ్వాడు ...అదోలా, పెద్దవాడిలా, "నేను వాళ్ళింటికి వెళ్దామను కున్నానే అమ్మా !" అన్నాడు రేవతినిచూస్తూ,

"అదే వచ్చిందిగా ! మన చావిట్లో ఆడుకోండి." అనేసి వాళ్ళమ్మ వంటపాకలోకి వెళ్ళిపోయింది.

"అదేం పెట్టె రేవతీ!" అన్నాడు రాజు దగ్గరకొస్తూ. రేవతి చక్కగా నవ్వింది—"మొన్న మా అమ్మ కొండమీదికి వెళ్ళిందిగా? కొత్తకొత్త బొమ్మలూ, లక్కపిడతలూ చాలా తెచ్చింది. ఎంత బావున్నా యనుకున్నావ్?" అంటూనే భళ్ళున పెట్టెలో సామానంతా గుమ్మరించింది. లక్కపిడతలు తలో మూలకీ పరిగిడుతోంటే రాజుకూడా గబగబా ఏరితెచ్చాడు. "ఇందులో పాతవికూడా ఎందుకుంచావు? ఛీ! రంగులుపోయి, విరిగిపోయి ఏం బావున్నాయనీ?" అన్నాడు.

"పోనీ బావా వుంటేనేం!" అంటూ కాసేపు పాత బొమ్మలకేసి ప్రేమగా చూసింది రేవతి.....గబగబా కొత్తవీ – పాతవీ వేరు వేరుగా పెట్టింది. "నిజంగా యిప్పుడు బావున్నాయి కదూ బావా!"

రాజు మాటాడకుండా ఓ బొమ్మ చేతులు గిరగిరా తిప్పుతూ కూర్చున్నాడు.

"బావా! అలా వెనక్కి తిప్పితే విరిగిపోతుందని చెప్పిందే మా అమ్మ!"

"పోనీ విరిగిపోతే పోనీ? ఎన్నాళ్ళుంటుం దేమిటి?"

నిజమే ఎన్నాళ్ళుంటుం దేమిటి? మళ్ళా కొనుక్కోవచ్చుగా?

"బావా!" రేవతి రాజు మొహంలోకి చూస్తూ అంది — "నేను ఒక్కసారికూడా ఆడుకోలేదు. కమలా వాళ్ళు ఆడుకోడానికి నా బొమ్మ లన్నీ తెమ్మన్నారు. ఊహూ! ఇవ్వనన్నాను. నువ్వు వచ్చాక మనం ఇద్దరం ఆడుకుంటాం కదూ? వాళ్ళ కెలా యిస్తాను చెప్పు....ఏం బావా! అత్తనడిగి కొంచెం కందిపప్పు బెల్లంముక్కా తీసుకురానా? ఎంచక్కా మనం ఆడుకుని ఎన్నాళ్ళయిందనీ?" చటుక్కున బొడ్లోంచి ఓ అణాబిళ్ళ తీసి చూపించింది—"మనల్ని కొనుక్కోమని మా అమ్మ యిచ్చింది. ఆటయిపోయాక చెంచురామయ్య కొట్టుకెళ్ళి కొనుక్కుందామా? నీకు బఠాణీలు నచ్చుతాయి కదూ! పోనీ యిప్పుడే కొని తీసుకు రానా ఆడుకుందికీ....?"

"ఛ, యిప్పుడేం ఆటలేవే! నేనేం నీలా ఆడపిల్ల ననుకున్నావా?" రాజు నవ్వుతూనే అన్నాడు.

"మరి....నువ్వు .... నాతో ఆడేవాడివి కదూ ?"

"అప్పుడు చిన్నవాడినేగా !"

విస్మయంగా చూసింది రేవతి. బావ తనతో ఆడుకోడా ? పెద్దవాడై పోయాడా ? అయితేయేం ? అడుగుదా మనుకొంది. ఊరుకొంది.

"బొమ్మలన్నీ చూశానుగా, పెట్లో పెట్టెయ్. కమలా వాళ్ళతోనే ఆడుకో. మీరంత ఆడపిల్లలు కాబట్టి బావుంటుంది."

నెమ్మదిగా పాత బొమ్మలూ, కొత్త బొమ్మలూ అన్నీ కలిపి పెట్టెలో వేసి మూత పెట్టింది రేవతి—"ఏం చెయ్యమంటావ్ ?" అన్నట్టు చూసింది.

"నీ పుస్తకాలు తెచ్చుకోలేక పోయావా ! చూసేవాణ్ణిగా ? పోనీ సాయంత్రం తెచ్చుకో."

అలాగే నన్నట్లు తల వూయించింది. రాజు లేచాడు. "నేను మురళి వాళ్ళింటికి వెళ్తాను. నువ్వు మా అమ్మదగ్గిర కూర్చుంటావా ?"

ఆశ్చర్యంగానే చూసింది రేవతి. మురళి వాళ్ళింటికి తనూ వస్తేనేం ? ఎన్నిసార్లు బావా—తనూ కలిసి వెళ్ళలేదు.

రాజు వీధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు. రేవతి అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ యింట్లోకి నడిచింది—"అత్తా ! బావ నాతో ఆడుకోలేదు. నన్ను కూడా తీసుకువెళ్ళలేదు." అని చెప్పెయ్య బుద్ధి వేసింది—అత్త బావని అడిగితే....? బావకి తనమీద కోపంవస్తే....?

"అదేమే అలా నించున్నావ్ ? వాడేడీ ?" అంటూ కాంతమ్మ అడుగుతోంటే విన్పించుకోకుండా—

"మా ఇంటికి వెళ్ళిపోతున్నా నత్తా !" అంటూ పరిగెత్తింది. రెండు రోజులవరకూ రేవతి రాలేదు.

"అమ్మా ! రేవతి రాలేదేమే ?" అంటూ రెండు మూడుసార్లు అడిగాడు రాజు.

"నువ్వు రాగానే అది సంబరపడుతూ వస్తే దాన్ని వదిలేసి ఎటో పోయావుగా ?" అంది వాళ్ళమ్మ.

ఆ సాయంత్రం వచ్చింది రేవతి.

"నీకు కోపం వచ్చిందా రేవతీ? మా అమ్మ అంటోంది." అన్నాడు రాజు—రేవతి నవ్వింది. "ఛీ, నాకేం కోపంరాలా!"—రాజుకి జాలేసింది? రేవతికి ఎన్నో కబుర్లు చెప్పాడు. మరెన్నో కబుర్లడిగి రోజూ రమ్మన్నాడు. లెక్కలవీ తెలీనివి చెప్తానన్నాడు—రేవతి అన్నిటికి సంతోషంగా ఒప్పేసుకుంది.

మర్నాడు....రాజు రేవతికో లెక్క చేయటానికిచ్చి తను రాసుకోటాని కుపక్రమించాడు — "అయ్యో, సిరాలేదు. కలం కడిగి పోసుకుంటాను" అనుకున్నాడు.

"నేను కడిగి తేనా బావా?" అంది రేవతి పలక కింద పెడుతూ.

"నువ్వు లెక్క చెయ్యవూ!"

"తర్వాత చేస్తాగా!"

"కలం కడగటం వస్తుందా నీకు?"

"ఎందుకు రాదు? బాగా కడిగి తెస్తాను"—రాజు చేతిలో కలం పట్టుకుని దొడ్లోకి పరుగెత్తింది. ముత్యంలా కడిగి తెచ్చింది. సిరా పోసుకున్నాడు రాజు.

"రేవతీ కొంచెం సూదీ దారం తెస్తావా?"

మారు మాట్లాడకుండా పరుగెత్తింది — ఎంతకీ వూడిపడని రేవతికోసం చూసి చూసి విసుగొచ్చింది రాజుకి. "అమ్మా! రేవతి సూది తెస్తానని పోయింది. ఏమైందే?" అంటూ గావుకేక పెట్టాడు యింట్లోకి.

"బావుందిరా, అదెక్కడ తెస్తుంది? మొన్న పాత గుడ్డలుకుట్టి ఎక్కడ పెట్టానో ఏమో కన్పించలేదన్నాను. మళ్ళా నీ దగ్గరకి రాలా?"

ఒగుర్చుకుంటూ పరిగెత్తుకు వచ్చింది రేవతి, సూది వెంట బారెడు దారం వ్రేలాడేసుకుని—"అత్త లేదంది బావా! మా యింటికి వెళ్ళాను. అమ్మ యిచ్చింది. గమ్మున వచ్చేశాను"

రాజుకి మళ్ళా జాలివేసింది. సూది అందుకున్నాడు. రేవతి దగ్గిర కూర్చుంటూ అడిగింది—"ఎందుకు బావా నీకు సూది?"

"ఎందు కనుకొని తెచ్చావు?"

"ఏమో, నాకేం తెలుసు? నువ్వు కావాలన్నావని తెచ్చాను."

రాజు తెల్ల కాయితాలు మడత పెడుతూ రేవతి కేసి చూశాడు—"నేను నోట్సు కుట్టుకుని కొత్త లెక్కలు చేసుకోవాలి."

లెక్క సంగతి గుర్తు వచ్చింది రేవతికి. పలక ఒళ్లో పెట్టుకూర్చుంది. కాంతమ్మ ఏదో పనిమీద గదిలోకి వచ్చింది — "ఒరేయ్! పుస్తకాలన్నీ ఎంత చిందర వందరగా వున్నాయో చూసుకున్నావా? కాస్త సర్దుకోరాదూ—మళ్ళా రాసుకుందువుగాని." అంది మందలింపుగా.

రేవతి ఒళ్ళో పలక మళ్ళా కింద పడేసింది. "నువ్వు పుస్తకం కుట్టుకో బావా, లెక్కలు చేసుకోవాలన్నావుగా? నేను సర్దుతాలే." అంటూ లేచింది.

"నువ్వు లెక్క చెయ్యాలిగా? కూర్చో. నే సర్దుకుంటాలే."

"నువ్వు పుస్తకం కుట్టుకోకపోతే మీ మేష్టారు కొడతారుగానీ, నేను లెక్క చెయ్యకపోతే నన్ను నువ్వు కొడతావేమిటి?"—నవ్వింది రేవతి.

"చెప్తుంటే నీక్కాదూ? ఆ పుస్తకాలన్నీ నువ్వెలా సర్దగలవ్?"

"ఎందుకు సర్దలేను? పెద్దవన్నీ ఓ దగ్గిరా, చిన్నవన్నీ ఓ దగ్గిరా పెడతాను. అలమరంతా దుమ్ములేకుండా శుభ్రంగా దులిపేస్తాను. అంతేగా?" ఉత్సాహంగా చేతులు తిప్పింది. రాజు పుస్తకం కుట్టుకొంటూ వారవారగా చూస్తూ కూర్చున్నాడు— పుస్తకాలు సర్దుతోన్న రేవతి కెవ్వు మంటూ అరవబోయింది — పాముపిల్లని చూసినట్టు.

"బావా! బావా! బీడీ ముక్క! ఛీ! నీ పుస్తకంలో వుంది."

"ఏయ్ రేవతీ! గట్టిగా అరవకు" ఉరిమిచూశాడు రాజు. పిల్లి పిల్లలా దగ్గిరికి వచ్చింది రేవతి—భయం భయంగా అడిగింది— "నువ్వు.... బీడీలు కాలుస్తావా బావా?"

"ఏం కాలిస్తే? తప్పేం లేదు."

"ఛీ! తప్పులేదూ? అత్తకి తెలిస్తే తిట్టదూ?"

"ఎలా తెలుస్తుంది? నువ్వు చెప్తావా?"

"ఆఁ, ఎందుకు చెప్పను ? నువ్వు తప్పుపని చెయ్యటంలా?"— చెంగున పరిగెత్తింది ఇంట్లోకి.

"అత్తా ! అత్తా !"

"రేవతీ ! రేవతీ !" అంటూ వెంటపడ్డాడు రాజు.

"ఏమిట్రా ఆ గోల, ఏమైంది? ఎందుకే అలా అరుస్తావు?"

"చూశావా అత్తా ? బావ...." బావకేసి చూసింది రేవతి. బావ చూపులనిండా అంతులేని దీనత్వం ! మొహమంతా పొంగుకొస్తోన్న దుఃఖం! మూగవాడిలా కన్పించాడు బావ ! కళ్ళతోనే అర్థించాడు బావ.

"ఏమిటే అలా నిలబడ్డావ్ ? ఏమన్నాడు బావ ?"

"ఏమీ అనలేదత్తా కాస్సిన్ని....మంచినీళ్ళు తెమ్మన్నాడు."

రాజు పరిగెత్తుకు వెళ్ళిపోయాడు చావిట్లోకి. రేవతి మంచినీళ్ళ గ్లాసు పట్టుకుని నెమ్మదిగా నడుచుకుంటూ వెళ్ళింది — గ్లాసు అందుకుని నీళ్ళన్నీ గడగడా తాగేశాడు రాజు—"రేవతీ ! కూర్చోవే."

"నీకు కోపం వచ్చిందా బావా !"

"ఛీ ! లేదు. నువ్వు చెప్పలేదుగా ?"

"చెప్పను బావా ! ఎప్పుడూ చెప్పను" నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్న రేవతి మనస్సు కుదుటపడలేదు.... "బావా ! నువ్వు బీడీలు కాల్చటం మానేస్తే బావుండదూ !"

"మానేస్తాను రేవతీ ! తప్పకుండా మానేస్తాను. ఇంకెప్పుడూ కాల్చనుగా?"

"అవును బావా ! చుట్టలవీ కాలిస్తే జబ్బు చేస్తుందటకదా !"

"నిజమే, నాకు తెలుసు."

"ఒసేయ్ రేవతీ! అస్తమానం యిక్కడే కూర్చుంటే మీ అమ్మ తిట్టదుటే ?" అంటూ వచ్చింది కాంతమ్మ. "నీ చదువు సంధ్యలు మాను కొని వాడితో నీ తిరుగుడేమిటే? చేతి కందిన ఆడపిల్లవి తల్లికి కాస్త సాయం లేకపోతే ఎలాగే ?" అత్త కసురుతోంటే బిక్క మొహం వేసింది రేవతి.

* * *

స్కూల్ ఫైనల్ పాసయ్యాడు రాజు.

రేవతి చదువు థర్డుఫారంతో ముగిసిపోయింది.

"మాలతి హైస్కూల్లో చదువుతోంది. నువ్వూ చదువుకుంటే బావుంటుంది రేవతీ'' అన్నాడు రాజు. రేవతి ఆ మాట వాళ్ళమ్మతో చెప్పింది. ఆవిడ ఒప్పుకోలేదు—"వాళ్ళ వూళ్ళోనే పెద్దబడి వుందికాబట్టి మాలతి చదువుకుంటోంది. వాళ్ళ మేనత్త యిల్లే కాబట్టి రాజుకూడా వెళ్ళి చదువు కున్నాడు. నిన్ను చదువుకుందుకు వాళ్ళింటికి పంపితే ఏం బావుంటుందీ? అయినా ఎంత చదివిమాత్రం ఏం చెయ్యాల్లెద్దూ!'' అని కూతురు మాట తోసిపారేసింది.

"పెద్ద చదువు చదువుకోకపోతే పెళ్ళికాదని భయమా ఏమిటే? నీ రాజు బావ వుండనే వున్నాడుగా?'' అంటూ నవ్వేసింది.

రేవతి మాట్లాళ్ళేదు. బావ చదువుకుంటున్నాడుగా! తర్వాత బావ దగ్గిరే తను చదువుకుంటే సరి.

కాని....కాలేజీచదువు చదువుకుంటోన్న రాజుబావ దగ్గిరికి పైటలు వేసుకోవటం ప్రారంభించిన రేవతి మునుపటిలా వెళ్ళలేకపోయింది.

బావ నిజంగా పెద్దవాడయ్యాడు. బావేకాదు! తనూ పెద్దదైంది. సరదావేస్తే చీరలు కూడా కట్టుకుంటోంది. చిన్న పిల్లలా దగ్గిర నిలబడి ఎలా మాట్లాడుతుంది?

రాజు కూడా రేవతితో చనువుగా మసలటం చాలా వరకు తగ్గించేశాడు. చిన్నప్పుడు గడిపిన రోజులవీ మర్చిపోకపోయినా వాటి కేమంత ప్రత్యేకత లేదు రాజు దృష్టిలో.

రాజు కాలేజీనుంచి ఎప్పుడు యింటికి వచ్చినా అతనికి సదుపాయాలవి చూసే బాధ్యత రేవతిమీదే పడేసేది కాంతమ్మ. రాజుకి పొద్దుటే కాఫీ—టీఫిన్లు కావాలి—బస్తీలో బాగా అలవాటు చేసుకున్నాడు. కూరలు కూడా ఎప్పటిలా వండిపెడితే యిష్టంగా తినటం మానేశాడు. మధ్యాహ్నం మూడింటికల్లా వేడివేడి టీ కావాలి.

ఆ సదుపాయాలన్నీ రేవతి మూలంగానే జరుగుతున్నాయని రాజుకి తెలీని విషయం కాదు. తల్లి అనారోగ్యపు మనిషి. పైగా పూజలూ, పున

స్కారాలూ—ఆవిడ ధోరణి ఆవిడది. ఒక్క కాఫీ టిఫెన్ల వరకే కాదు. రాజు బైటకి వెళ్ళగానే అతని గదంతా అద్దంలా సర్ది, పక్క దులిపి తలుపులు వెయ్యటం, యిస్త్రీ చాకలికి బట్టలు వేసి తిరిగి ఇస్త్రీబట్టలు పదునుసి పెట్లో సర్దటంలాంటి పనులన్నీ రేవతి ఎవ్వరూ చెప్పకుండానే చేస్తోందని కూడా తెలుసు.

"రేవతీ! కొంచెం మంచినీళ్ళు తీసుకువస్తావా?" అని రాజు అడిగితే నిశ్శబ్దంగా నీళ్ళగ్లాసు అందిస్తుంది. "అబ్బాయి స్నానం చేస్తున్నాడమ్మా!" అని కాంతమ్మ హెచ్చరించే లోపునే పీటముందు సమస్తం వడ్డించి తలుపు వెనక్కి తప్పుకుంటుంది. తనలో తను రాజు నవ్వుకునే నవ్వు—బావ మొహంలో కనిపించే ఆ కాంతి చాలు రేవతి తృప్తికి.

"రేవతీ! నా మూలంగా నువ్వు చాలా శ్రమ పడుతున్నావు." నిద్ర లేచేసరికి వేడివేడి టీ ఫ్లాస్క్ టేబిల్ మీదపెట్టి వెళ్తోన్న రేవతిని చూస్తే ఏదో అభిమానం పొంగి వచ్చింది రాజుకి. రేవతి చేసే పనులకు మెచ్చుకోవటం అలావుంచి కనీసం కృతజ్ఞతా భావాన్నయినా వెల్లడించలేదు ఎప్పుడూ. ఆ రోజు అప్రయత్నంగానే అనేశాడానాలుగు మాటలూ. సిగ్గుపడ్డట్టు తల దించేసుకుంది రేవతి. రాజు మంచంమీద నుంచి లేచి కొంచెం దగ్గిరికి వెళ్ళాడు— "అస్తమానం నా కోసం ఏదో చాకిరీచేస్తోంటే నీకు విసుగు వెయ్యటం లేదూ?" అడగాలనిపించే అడిగాడు.

'ఛ! అవేం మాటలు!" మందలిస్తూన్నట్టు చూసింది.

"నిజంగానే రేవతీ! నువ్విలా యాతన పడుతోంటే నాకే సిగ్గువేస్తోంది. అమ్మకి చెయ్యటం రాకపోతే మానెయ్యమని చెప్తాను, ఏం ఫర్వాలేదు——"

"బావా!" రేవతి నేలచూపులు చూస్తూ మాట్లాడింది. "నా గురించి నువ్వలా ఎందుకంటున్నావోగానీ నేనేం యాతనపడటంలేదు. నీ కోసం చేసే పనులన్నీ ఎంతో సంతోషంగా చేస్తున్నాను."

అర్థంకాని వాడిలా చిలిపిగా అడిగాడు రాజు "నాకు చాకిరీ చెయ్యాలంటే నీ కంత సంతోషం దేనికో?"

రేవతి పెదవులమీద నవ్వు నిలిచింది. "ఇది చాకిరీయా !"

"మరి ?"

"నీ సుఖం కోసం, నీ సంతోషం కోసం చేసే పని చాకిరీ ఎలా అవుతుంది బావా ?"—

"ఏమౌతుంది ? వేయిజన్మల తపస్సౌతుందా!"

"తప్పకుండాను. తపస్సు చేసైనా నిన్ను సంతోషపెట్టాలనే నేను కోరుకొంటున్నాను."

"అబ్బా! నీ కోరిక తీరకపోతే ?"

"ఎందుకు తీరదు? నువ్వు హృదయం లేనివాడివా ?"

"నాకు హృదయం వుందని నువ్వెలా అనుకుంటున్నావు?"

"నువ్వు మనిషివి కావా ?"

"ప్రతి మనిషికీ హృదయం వుంటుందా రేవతీ ?"

"అదేమో నాకు తెలీదు. నీకు మాత్రం హృదయం వుంది. అంత వరకూ నాకు తెలుసు.

రాజు నవ్వాడు— "అయితే నా సుఖసంతోషాలే నీ జీవిత ధ్యేయ మన్నమాట !"

ఇక నుంచీ అదే నా ధ్యేయంగా చేసుకుంటాను. నువ్వు వెటకారంగా అన్నా దానిని మార్చుకోను."

మరి నిలబడకుండా వెళ్ళిపోతున్న రేవతిని చూచి నవ్వుకున్నాడు రాజు.

*　　*　　*

మాస్టర్ డిగ్రీతోపాటు మంచి ఉద్యోగం కూడా సంపాదించుకుని యింటికి వచ్చాడు రాజు.

రాజు వాళ్ళమ్మతో ఏమిటేమిటో కబుర్లు చెపుతుంటే వింటూ తలుపు వెనకే నిలబడింది రేవతి. బావకి కన్పించటానికి బొత్తిగా సాహసం చెయ్యలేకపోయింది —— బావ కంఠస్వరం విన్నంత మాత్రానే సిగ్గు ముంచుకు రాసాగింది. ఇక తమ పెళ్ళికి ఏ అటంకాలూ లేవు—ఆ సంగతి బావకు తెలుసు. తనకు తెలుసుననికూడా బావకు కూడా తెలుసు.

ఆ తర్వాత ఓ వారం రోజుల వరకూ రేవతి యిల్లు కదిలిరాలేదు. కాంతమ్మ నాలుగైదు కబుర్లు పంపితే సంధ్యవేళ బయల్దేరి వచ్చింది— మంచంలోపడి మూలుగుతోన్న అత్తని చూస్తూ నిర్ఘాంతపోయింది. గత రాత్రినుంచీ దగ్గూ, ఆయాసం ఎక్కువయ్యాయి. మందూ మాకూ వాడటం లేదు. కళ్ళు చివర ప్రాణాలు నిలుపుకొని వుంది అత్త. రేవతికి చాలా కోపం వచ్చింది. "బావేం చేస్తున్నాడత్తా?'' అంది దగ్గిర కూర్చుని వీపు నిమురుతూ—కాంతమ్మ ఆయాసంతో ఏమీ చెప్పలేకపోయింది. రేవతి తట పటా యిస్తూ లేచి నిలబడింది. గదిలో మంచంమీద బోర్లా పడుకుని తల గడమీద పుస్తకం పరుచుకుని చదువుకుంటూన్న రాజు గుమ్మందగ్గిర గాజుల చప్పుడుకు తల తిప్పి చూశాడు. లేచికూర్చున్నాడు.

"ఏమిటి! ఏమైనా కావాలా? చాలా రోజుల తర్వాత రేవతిని అంత దగ్గిరిగా చూస్తూ పల్కరిస్తోంటే రాజుకికూడా తడబాటు కలిగింది.

రేవతి నేలచూపులు చూస్తూనే అంది. "అత్తకి ఒంట్లో బాగాలేదు. నీకు తెలీదా?''

ఒక్కక్షణం వూరుకున్నాడు రాజు—"ఎందుకు తెలీదు?''

విస్మయంగా చూసింది రేవతి. "తెలిసి.... వూరుకున్నావా?''

"ఏం చెయ్యాలి?''

"ఏం చెయ్యాలా? తెలీకే అడిగావని చెప్పనా? జబ్బువస్తే మందూ మాకూ లేకుండా....''

"మందు దేనికి అమ్మ దగ్గిర తాయెత్తు వుందిగా!''

అర్థంకానట్టు చూసింది రేవతి.

"అమ్మ నీకేం చెప్పలేదా? దారే పోయే వెధవ మాటలు నమ్మి ఐదు రూపాయిలిచ్చి తాయెత్తు కొంది. మనందరికీ పట్టిన శని పోతుందట. నేను ఎన్నో విధాల చెప్పాను. విన్లేదు. సరే! ఆ తాయెత్తు కాస్తా మెడలో కట్టుకుని అర్ధరాత్రి లేచి తలారా చన్నీటి స్నానాలు ప్రారంభించింది.

"అమ్మా! నీ ఆరోగ్యం మంచిది కాదు, నా మాట విను. జబ్బు చేస్తుంది'' అని గోల పెట్టాను.

"ఆ సర్వేశ్వరుడు చల్లగా చూస్తే ఏదీ రాదు. ఏ పుట్టలో ఏ పాముందో! ఈ తాయెత్తు ప్రభావంతో మన శని విరగడైతే...." అంది.

"అసలు మనకేం శని వుందమ్మా?" – అంటే,

"అది తెలుస్తుందట్రా!" — అంటూ వితండవాదం మొదలు పెట్టింది — చూశావ్‌గా! శని వుందో పోయిందో మీ అత్తనే అడుగు."

రేవతి మాట్లాడలేదు.

"వివేకం లేనివాళ్ళతో వేగటం కష్టం"–రాజు విసుక్కున్నాడు. రేవతి కోపంగానే అంది. "అత్తకి వివేకం లేదు. నిజమే. చేజేతులా జబ్బు తెచ్చుకుంది. అందుకని మూర్ఖత్వంతో వైద్యుణ్ణి పిలవకుండా, మందూమాకూ వాడకుండా చూస్తూ వూరుకంటా వన్నమాట! తల్లి బాధపడుతోంటే భీష్మించుకు కూర్చున్న నీ వివేకం ఎంత గొప్పదో?"

గిర్రున తిరిగి వెళ్ళిపోయింది రేవతి.

తర్వాత రాజు బైటికి వెళ్ళాడు. డాక్టర్ వచ్చాడు. కాంతమ్మకి మర్నాటికి కాస్త ఆయాసం తగ్గింది.

"నీకు బాగా కోపం వచ్చినట్టుందే నా మీద!" వంటింటి గడప దగ్గిర నిలబడి నెమ్మదిగా అడిగాడు రాజు. పొయ్యిముందు కూర్చున్న రేవతి నుదురూ చెంపలూ ఎర్రగా కుంకుం అద్దుకున్నట్టే కన్పించాయి.

"నిజంగా కోపమేనా రేవతీ!"

తలదించేసుకొంటూ అంది రేవతి —"చాల్లే నాకేం కోపం?"

"ఏమో! వచ్చిందనుకున్నాను. నాకు వివేకం లేదన్నావుగా."

"నీకు వివేకం లేకపోతే కోపం రావాల్సింది నాకు కాదు. వచ్చినా యిప్పుడు కాదు" రేవతి పాపిడి ముత్యాల కోవలా కన్పిస్తుంటే చూస్తూ నించున్నాడు రాజు— "నా మీద నువ్వు కోపం తెచ్చుకునే సమయం ఇంకా ఎప్పుడో వుందన్న మాట." పెదవి కొరుక్కుంటూ లేచి వేడినీళ్ళ గ్లాసు తీసుకు అత్త దగ్గర కెళ్ళిపోయింది రేవతి.

* * *

రేవతి స్పష్టంగా తెలియచేసింది తన కోరిక. ఆమె కళ్ళలో ఎన్నో ఆశా రూపాలు గోచరించాయి తనకు. అందుకేనా తను అంత అమాన్ష

షంగా ప్రవర్తించాడు? —తనను తను ప్రశ్నించుకున్నాడు రాజారావు. అలాగే మబ్బుల్లోకి చూస్తూ తనను తను అర్థం చేసుకోవాలన్న ప్రయత్నం సాగించాడు.

రేవతి కోరిక ఎంత సమంజసంగా తోచిందో అంత దారుణంగానూ అనిపించింది. ఎంత మధురానుభూతి కలిగించిందో అంత ద్వేషాగ్నినీ రగుల్కొల్పింది — రేవతి తనకు భార్య అవుతుందా ? అవ్వాలని కలలు కంటోందా ! .... తను మాత్రం రేవతిని ఆశించటం లేదూ? రేవతిని ప్రేమించటం లేదూ? — ఏమీ అర్థంకాలేదు రాజుకి.

ఆ రోజు ... దీపాలవేళ మామయ్య వచ్చాడు. ఎందుకు వచ్చాడో తెలుసు. బైటికి పోకుండా తను తన గదిలో కూర్చున్నాడు — అమ్మా మామయ్యా మాట్లాడు కుంటోన్న మాటలన్నీ స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి.

"మనలో మనకి లాంఛనా లేమిటన్నయ్యా! కొడుకుని కంటే మాత్రం నీతో అడిగించుకునేంత దాన్నయ్యానా ?"

"కాదులేమ్మా కాంతం! ఈ లాంఛనాలన్నీ యథాతథంగాజరుపు కోవడం మన వేడుక్కాగా! ఎంత అన్నగారినైనా నేను ఆడపిల్ల తండ్రిని కాకపోను. నీ కొడుక్కి యిస్తానని అడగరావటంలో నాకు సంతోషమే కాని చిన్నతనమేమీ లేదు మనమాట ఎలా వున్నా అసలు పెళ్లిచేసుకుని కాపురం చేసుకోవలసినవాళ్ళు వున్నారుగా ? వాణ్ణి కూడా ముఖాముఖీ అడిగి ...."

"కొత్తగా మాట్లాడుతున్నా వేమిటన్నయ్యా! ఈ సంగతేం వాడికి తెలియనిదా? వాడి మనసు మనం ఎరుగనిదా?" రాజు పచార్లు సాగించాడు తన మనస్సేమిటో వీళ్ళ కేం తెలుసు ? తన పెళ్ళి నిర్ణయించటానికి వీళ్లెవరు ?

"రాజూ!" తల్లి పిలుపు విన్పించింది. రాజు ఒక్కక్షణం నిశ్చలంగా నుంచున్నాడు—అంగలు వేసుకుంటూ చావిట్లోకి వెళ్ళాడు.

"మామయ్య వచ్చాడు. ఇలా వచ్చి కూర్చోరా!"

రాజు రెండడుగులు ముందుకు వేశాడు—కూర్చోలేదు.

"మామయ్య ఏమంటున్నాడో విన్నావా ?" — నవ్వుతూ అంది తల్లి.

"ఏమిటి?" తన కంఠం తనకే కర్కశంగా వినిపించింది రాజుకి.

మామయ్య మేనల్లుడి కేసి చూస్తూ అన్నాడు — "లాంఛనాయుతంగా మీ ఇద్దర్నీ అడిగి వెళ్దామని వచ్చానురా! మరేంలేదు. అందరం అనుకుంటున్నదే. మీ రిద్దరూ పెద్దవాళ్ళయ్యారు. ఇంకా ఆలస్యం చెయ్యటం సమంజసంకాదు. బయల్దేరేముందు రేవతిని కూడా పిల్చి అడిగాను. మనస్ఫూర్తిగా చెప్పింది, బావని పెళ్ళి చేసుకోవటం నా కిష్టమే నాన్నా అంది ..."

"రేవతిని పెళ్ళాడ్డం నా కిష్టంలేదు మామయ్యా!" గుండెల్లో కొట్లాడుతోన్న మాటలు వెళ్ళగక్కేశాడు రాజు. మామయ్య చెపుతోన్న వుపోద్ఘాతం వింటోన్నకొద్దీ అట్టుడికినట్టే ఉడికిపోయిన రాజు. పదేపదే రెట్టించాడు — "నా కిష్టంలేదు. ఊహూ, నా కెంతమాత్రం యిష్టం లేదు — రేవతిని నేను పెళ్ళి చేసుకోను. చెప్పేశానుగా!"

తెల్లబోయినట్లు చూశాడు మామయ్య. కంగారుపడింది తల్లి — "ఏమిటి రాజూ! ఏమిట్రా. ఏమంటున్నావు.... మామయ్య నీ పెళ్ళిసంగతిరా అడుగుతోంది — రేవతికీ నీకూ పెళ్ళి చేస్తానంటున్నాడురా! మరేంకాదు."

"నాకేం మతిపోలేదమ్మా" తీక్షణంగా చూశాడు రాజు — "నేను చెప్తున్నదీ నా పెళ్ళిమాటే. నేను రేవతిని చేసుకోను. చేసుకోను. చేసుకోను తెలిసిందా ?" ఖిన్నురాలై పోయింది తల్లి. అన్నగారి మొహంలోకి చూడలేకపోయింది — అసలు జరుగుతోన్న దేమిటో అర్థం చేసుకోవటానికే కొంత సేపు పట్టింది

మామయ్య అనునయంగా అన్నాడు — "రాజా! మీ చిన్నతనం నుంచీ అనుకున్న మాటా...."

"లేదు. లేదు, మామయ్యా! నే నెప్పుడూ అనుకోలేదు. రేవతిగాని అనుకుంటే నేనేం చెయ్యను? అనుభవించమని చెప్పు."

"రాజూ!" మామయ్య లేచి నుంచున్నాడు. "అలాగే లేరా! నీ కింత అయిష్టమని వింటే రేవతిమాత్రం నిన్నెందుకు కోరుకుంటుంది!" తృళ్ళిపడ్డట్టు చూశాడు రాజు.

విసురుగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెనక్కి తిరిగాడు.

కాంతమ్మ పిచ్చిచూపులు చూస్తూ లేచింది. "అన్నయ్యా! వాడి కేమిటో అయింది—వాడి మనస్సేం బాగోలేదు. రెండు రోజులు ఆగు. నా మాట విను. తప్పకుండా వొప్పుకుంటాడు."

"అమ్మా!" గది గుమ్మంలో నిలబడి అరిచాడు రాజు – "రెండు రోజులు కాదు – రెండు సంవత్సరాలైనా నా నిర్ణయం మారదు. మామయ్యకు చెప్పు, రేవతికి చెప్పమను—తన కెంత యిష్టంవున్నా నేను పెళ్ళి చేసుకోనని చెప్పమను" తడబడుతూ గదిలోకిపోయి కూర్చున్నాడు. కాంతమ్మ ఇల్లుదాటి వెళ్ళిపోతున్న అన్నగారికేసి బావురుమంది. గుండెలు దడదడా కొట్టుకుంటోంటే కూలబడిపోయింది.

రాజు కదలలేదు. శిలలా కూర్చున్నాడు ఎంతోసేపు.

"రాజూ," పిరికి కంఠంతో పిల్చింది తల్లి—"ఏమిటి నాయనా! నీకు ఒంట్లో బాగాలేదా."

మాటాడలేదు రాజు.

"నువ్వెందుకిలా చేశావో నాకు భయంగావుందిరా! నువ్వంటే రేవతి కెంత ప్రాణమో నీకు తెలీదూ? దాని కింత అన్యాయం చేస్తావా!"

"…………"

"ఇప్పటికిప్పుడు నీ మనసెందు కిలా మారిపోయింది నాయనా? మీ యిద్దర్నీ కన్నుల పండువుగా చూసుకోవాలని మురిసిపోతున్నాను. నా మురిపెమంతా ఏంకాను?"

రాజు చిరాగ్గా జుట్టులోకి వేళ్ళు గుచ్చుకున్నాడు.

"నా మాట అలావుంచు. రేవతి నీమీద ఎన్ని ఆశలు పెట్టుకుంది! దాని ఆశలన్నీ నాశనం చేస్తావా చెప్పు? పాపం రేవతి .... పిచ్చి .... పిల్ల ...."

"పిల్లేదు. పిల్లేదు" రాజు మనస్సు శాసించింది – గుప్పెట్ళు బిగ

బట్టాడు — "రేవతి ఆశలు తీరటానికి వీల్లేదు. రేవతి కోరికలు తీర నివ్వను. ఊహూ!" ఎర్రటి గుడ్లతో కర్కశంగా కనిపిస్తోన్న రాజు మొహం చూస్తే భయం వేసింది తల్లికి.

రాజు తీక్షణంగా చూశాడు తల్లికేసి—రేవతికి తనంటే ఇష్టమా? తనమీద ఎన్నో ఆశలు పెట్టుకుందా? అవన్నీ తనే తీర్చాలంటోందా అమ్మ? తన కోరికలన్నీ ఎవరు తీర్చారు? తన యిష్టమేమిటో ఎవరు గ్రహించారు? మాలతి.... మాలతి అంటే ఎంతయిష్టం తనకి! ఎంత ప్రాణం తనకి! మాలతి తనకు దూరమౌతోంటే ఏం చేసింది అమ్మ? మాలతిమీద తనకున్న కోరిక ఎందుకు పట్టించుకోలేదీ అమ్మ?

తన కోరిక తీరలేదు. రేవతి కోరిక ఎందుకు తీర్చాలి? తనని మాలతే లక్ష్యపెట్టలేదు. తను రేవతి నెందుకు లక్ష్యపెట్టాలి? — ఎవరి ఆశలు ఎవరు తీర్చగలరు?

మాలతి రాజు మనస్సు అర్థం చేసుకుందో లేదో_అర్థం చేసుకునే అంత నిర్లక్ష్యం చేసిందో నిజంగా రాజుకి తెలీదు. అసలు మాలతి పెళ్ళి అంత తొందరగా అయిపోతుందని కూడా ఎవ్వరూ అనుకోలేదు.

పట్నంలో కాలేజీలో చేరిన మొదటి సంవత్సరంలో వరసగా ఐదారురోజులు శలవులొస్తే ఇంటికి వచ్చాడు రాజు. రాజు రాకకోసమే యెదురు చూస్తున్నట్టు సంబరపడింది వాళ్ళమ్మ—నీకో కార్డుముక్క రాసి పడేద్దామా అంటే రోజులేవీ? నాకూ మొన్న సాయంత్రమే వచ్చింది కబురు. నీకు తెల్లబట్టలవీ వున్నాయా? అన్నీ మాపుకుని తెచ్చావా?" అంది.

అసలు సంగతేమిటో అర్థంకాలేదు రాజుకి.

"ఎక్కడికమ్మా వెళ్ళేది?" అన్నాడు.

"మాలతికి పెళ్ళి కుదిరింది కాదురా! రేపు రాత్రికే ముహూర్తం. మనం ఇవాళైనా వెళ్ళకపోతే బావుండదు."

"మాలతికి పెళ్ళా?" అప్రయత్నంగా అన్నాడు. రాజుకి నమ్మబుద్ధి కాలేదు. విచిత్రంగా చూశాడు తల్లికేసి—"ఇంత తొందరగా మాలతికి పెళ్ళేమిటి?"

"వాళ్ళ బామ్మ ఏడాదినుంచీ మంచంమీదే వుంటోంది. నీకు తెలుసుగా ? ఈ మధ్య బొత్తిగా సుస్తీ చేసిందట. తన కళ్ళతో మనవ రాలి పెళ్ళి చూస్తానని గోల పెట్టిందట. తగ్గట్టే కాస్త మంచిసంబంధమూ దొరికింది. కుర్రాడు బి. ఏ. పేసయ్యాడట. ఆస్తీ అవీ మంచివేను. అందగాడు కూడాను. పిల్ల ఎలాగూ ఈడేరి యింటవుంది ఓ ఏడాది నుంచీ—ఇకద్దేముందీ ? అన్నీ కలిసొచ్చాయి. పెళ్ళి చేస్తున్నారు."

అన్నీ విన్నాడు రాజు — అర్థమైంది ! ఒక్కటే, మాలతి పెళ్ళి కుదిరిపోయింది — మాలతంటే తన కెంతో యిష్టమని ఎలా చెప్తాడు ? ఎవరితో చెప్తాడు ?

ఫోర్త్‌ఫారంలో చేరిన రాజు మూడేళ్ళ పాటు మేనత్తగారి యింట్లోనే వుండి హైస్కూల్లో చదువుకున్నాడు. మేనత్త కూతురు మాలతిని చూస్తోంటే రాజు కెంతో సిగ్గు ముంచుకు వచ్చింది మొట్ట మొదటిసారి.

రేవతిలో లేనిదేమిటో, మాలతిలో వున్నదేమిటో అప్పటికి తెలీ లేదు రాజుకి—అయినా మాలతి రాజు కిష్టం. మాలతి నవ్వితే బావుం టుంది. నడిస్తే బావుంటుంది. మాట్లాడితే బావుంటుంది. మాట్లాడక పోయినా బావుంటుంది — మాలతి రేవతికన్నా ఎంతో బావుంటుంది రాజుకి.

"మాలతికి పెళ్ళి కుదిరిపోయింది" దిగులు పడ్డాడు రాజు—అప్పుడు రాజుకి పదిహేడో సంవత్సరం ; మాలతికి పదిహేను వుండవచ్చు. ఆడపిల్ల కాబట్టి పెళ్ళవుతోంది. తన కెందుకు పెళ్ళిచేస్తారు ? చెయ్యమని అడిగితే ఏం బావుంటుంది ?

"ఒరేయ్ ! నువ్వలా మూతిముడుచు కూర్చుంటే కాదు. పెట్టె సర్దుతున్నాను. నీ బట్టలేవో యిలా తీసుకురా !" అంది తల్లి. రాజు కేమంత సంతోషంగాలేదు. అయినా బట్టలుతెచ్చాడు. కాంతమ్మ పెట్టెలో సర్దింది—తల్లితోపాటు బండిలో వెళ్ళాడు—పెళ్ళికూతురు కొత్త బట్టలవీ

కట్టుకుని నగలు పెట్టుకుని గలగలా మాట్లాడేసి తిరుగుతోన్న మాలతిని చూస్తోంటే రాజుకి సిగ్గువేస్తూంది.

"నువ్వు రావనుకున్నాను బావా! అత్తయ్య నీకు ఉత్తరం రాసిందా? మంచివాడివి. చక్కగా వచ్చావు" అంది నవ్వుతూ. ఏం మాట్లాళ్ళేదు రాజు. రాత్రి .... ముహూర్తంవేళ పెళ్ళంతా చూశాడు రాజు. మాలతి నవ్వుతూనే కూర్చుంది. మంగళసూత్రాలు కట్టించుకుంది. తలంబ్రాలు పోయించుకుంది. తనూ గబగబా పోసింది. అతని వెనకాల అగ్నిహోత్రం చుట్టూ తిరిగింది. చిన్నకారులో ఎక్కి అతని ప్రక్కన కూర్చుని విడిదింటికి వెళ్ళిపోయింది. పందిట్లో ఎక్కడి వాళ్ళక్కడ లేచిపోయారు. అంతా ఖాళీ–ఖాళీగా అయిపోయింది_స్తంభాన్ని ఆనుకుని అలాగే నించున్నాడు రాజు—పెళ్ళిపీటల మీద ఒలికిన తలంబ్రాలతో ఆడుకుంటున్నారు చిన్నపిల్లలు.

ఆ పెళ్ళి అరుగుకేసి చూస్తోంటే తన కోరికేమిటో తనకు తెలిసింది రాజుకి. మాలతిని తనే చేసుకోవాల్సింది. నిజంగా తనే పెళ్ళి చేసుకోవాల్సింది.

ఇంట్లోకైనా వెళ్ళకుండా అప్పటికప్పుడే బయల్దేరి ఏడెమినిమిది మైళ్ళు నడిచి తెల్లారేసరికి యింటికి వచ్చేశాడు – ఇంటి తాళాలు తల్లి దగ్గిరే వున్నాయి.

మామయ్యగారింటి కెళ్ళాడు.

"మాలతి అక్కయ్య పెళ్ళి కెళ్ళలేదా బావా? అప్పుడే ఎలా వచ్చేశావు?" అంది రేవతి.

"అదేం నా పెళ్ళా — నేను వుండటానికి?" అన్నాడు రాజు కసిగా. కాంతమ్మ కంగారుపడి సాయంత్రానికే యింటికి వచ్చేసింది. రాజుని చెడా మడా చివాట్లు వేసింది.

"వచ్చేవాడివి నాతో ఓ ముక్క చెప్పి రాకూడదూ!" అంది.

"నీ గురించి భయపడి వచ్చేశాను గానీ, ఈ రాత్రికే మాలతికి శోభనం—అత్తయ్య మరీ మరీ వుండమని గొడవ చేసింది. నాకూ వుండాలనే వుంది.... నీ కబురు ...."

వినకుండానే లేచిపోయాడు రాజు.

తర్వాత గడచిన ఐదారేళ్ళలోనూ మాలతిని గురించి వింటూనే వున్నాడు ఎప్పటికప్పుడు—మాలతి అత్తారింటి కెళ్తోందని ఓ సారీ — వాళ్ళాయన్నే పండక్కి తీసుకొచ్చారని ఓసారీ — వాళ్ళిద్దరూ మద్రాసో ఎక్కడికో వెళ్ళి వచ్చారని ఓసారీ—మాలతి కడుపుతో వుందని ఓసారీ—మగపిల్లాణ్ణి కందని ఓసారీ— మాలతి ముగ్గురు పిల్లల తల్లయింది.

రాజు మాలతిని ఎన్నడూ మర్చిపోలేదు. మర్చిపోవటానికి కూడా ప్రయత్నించలేదు. కావాలనే ఎన్నోసార్లు గుర్తు తెచ్చుకున్నాడు. గుర్తు తెచ్చుకుని బాధపడ్డాడు. తన యిష్టాన్ని వూహామాత్రంగానైనా అర్థం చేసుకోని మాలతి మీద విపరీతమైన ద్వేషంకూడా వుంది రాజుకి. పెళ్ళయ్యాక మాలతిని చూడలేదు. చూసే అవకాశం వచ్చినా తప్పించుకున్నాడు. ఓ సంక్రాంతి పండక్కి మాలతిని తీసుకొచ్చి పసుపూ, కుంకాలు పెట్టి పంపించాలనుకుంటున్నానని తల్లి రాసిన వుత్తరం చదువుకున్న రాజు ఆ శెలవుల్లో యింటికే రాలేదు. మాలతి వచ్చి వెళ్ళిందనిమాత్రం తెలుసుకున్నాడు.

రేవతి రాజుకి దగ్గిరౌతున్న కొద్దీ రాజు మాలతికే చేరువయ్యాడు. మాలతీ స్మృతిని అధికం చేసుకున్నాడు. ఏం ప్రయోజనం? తన వేదనేమిటో మాలతికి తెలుసా? అమ్మకు తెలుసా? రేవతికి తెలుసా? ఎవరు తనని అర్థం చేసుకోవాలని ప్రయత్నించారు? ఎవరు తన కోరిక తీరలేదని బాధపడ్డారు?

రాజు దృఢంగా తల తాటించాడు—ఎందుకీ పిరికితనం? పశ్చాత్తాపంతో మగ్గిపోవల్సిన అవసరం తనకేం లేదు. రేవతి కోరిక తీర్చి ఆవిడ ఆశలన్నీ సఫలం చేసే బాధ్యత తనకెంతమాత్రం లేదు. అవును.

తర్వాత వారం పది రోజుల్లోనే రేవతికి పెళ్ళిసంబంధం కుదిరింది. రాజు విన్నాడు, వూరుకున్నాడు—"అమ్మా! రేవతి మనింటి కెప్పుడైనా వస్తోందా!" అని అడగాలనుకున్నాడు ఓసారి. నోరు పెగలక వూరుకున్నాడు. రేవతి పెళ్ళికి ముహూర్తంకూడా పెట్టారు. అదీ విన్నాడు రాజు. పొయ్యిముందు కూర్చున్న వాళ్ళమ్మ అస్తమానూ కళ్ళు తుడుచుక్కో

వటం చూశాడు—ఓ నిమిషం గడపదగ్గిర నిలబడ్డాడు. తల్లి పల్కరించ లేదు. కొన్నాళ్ళ నుంచీ ఆవిడ కొడుకుతో సరిగ్గా మాట్లాడటం లేదు — వుద్యోగానికి శెలవెందుకు పెట్టావన్న సంగతి కూడా అడగలేదు. పనీ పాటూ లేకుండా యింటి దగ్గరే ఎందుకు వుంటున్నాడో పట్టించుకోలేదు. అమ్మ అంత ముభావంగా వుంటోంటే రాజుకి చాలా కష్టం వేసింది ? తనేం చెయ్యాలి ? అమ్మ కోపం ఎలా పోతుంది? రేవతిని పెళ్ళిచేసుకో వాలా? ఎందుకు చేసుకోవాలి? రేవతికి మాత్రం తనంటే ఏం యిష్టం ? ఇష్టం వుంటే ఒక్కసారికూడా తన నెందుకు అడగలేదు? ఇంత తొంద రగా వేరే పెళ్ళి ఎలా చేసుకుంటోంది ?—అమ్మ పిచ్చికాకపోతే రేవతి తప్పు యింకెవ్వరూ లేరా ?

పొయ్యిదగ్గిర కూర్చుని తల్లి ఏడుస్తోందని తెలిసినా లోపలికి వెళ్ళి పోయాడు రాజు.

* * *

రేవతి పెళ్ళి ఒక్కరోజు వుంది—రాత్రి గడిచి తెల్లవారితే రేవతి పెళ్ళిరోజే !

ఆ సాయంత్రం ఎటూ వెళ్ళబుద్ధి కాలేదు రాజుకి. ఫ్లాస్కులో వేడి వేడిగా వున్న టీ వంచుకు తాగి కిటికీకి దగ్గిరగా కూర్చున్నాడు.

చావిట్లో మాటలు.... మధ్య మధ్య కమ్మటి నవ్వు— అది .... అది చాలా పరిచితమైందే రాజుకి.

చటుక్కున కుర్చీలోంచి లేచి గుమ్మం దగ్గిరికి నడిచాడు. మూసి వున్న తలుపుల మీద చేతులువేసి విన్నాడు చాలాసేపు....మాలతి ! మాలతి ! నిజంగా మాలతి.... రాజు హృదయం అతిగా కొట్టుకుంది.

"రేవతి పెళ్ళికి వచ్చిందా మాలతి !"

మాలతే వచ్చింది గదిలోకి.

గిర్రున వెనక్కి తిరిగి నించున్నాడు రాజు.

"ఏం చేస్తున్నావు బావా గదిలో కూర్చొని?" — ఆ చనువు ఏడెనిమిదేళ్ళ నాటిది, ఆ మాటలు పెరిగి పెద్దదైన మాలతివి,

"అబ్బో! పెద్దవాడి వయ్యావే! నిన్నుచూచి ఎన్నేళ్ళయిందో! నా నా పెళ్లి కనుకుంటాను. మళ్ళా కలుసుకోనే లేదుగా!" మాలతి ఎదురుగా వచ్చి నిలబడింది లేత గులాబీరంగు పుల్‌వాయిల్ చీరె కట్టుకుంది. మోచేతుల చుట్టూ మెరుస్తోన్న జరీ అంచులతో తెలుపు జాకెట్టు వేసు కొంది. బారుగా వదులుగా వ్రేలాడుతోన్న వాలుజడలో ముద్ద మందార పువ్వు పెట్టుకుంది. ఆ చెంపల్లో — పెదవుల్లో బొత్తిగా పసితనం లేదు. అదో మాదిరిగా హుందాగా కన్పించింది—'మాలతి చిన్నదికాదు'. మళ్ళా చూడటానికే జంకు కలిగింది రాజుకి.

"ఏం బావా! ఇంతకాలానికి కనపడితే నోరే విప్పవేం? షోకా ఏమిటి—?" మాలతి చొరవ ఎప్పటిలానే వుంది. రాజు మాలతి కళ్ళలోకి సూటిగా చూశాడు. చూపు మరల్చుకోలేదు. నోరు విప్పలేదు. మాలతి కూడా ఓ క్షణం చూసింది—

"ఏమిటి బావా యిలా చేశావ్?"

నోరు పెగుల్చుకున్నాడు రాజు— "ఎలా చేశాను?"

"ఎలా చెయ్యటం ఏమిటి? రేవతికి వేరే సంబంధం దేనికి? తనంటే నీ కిష్టం లేదూ?"

నీకు మాత్రం వేరే సంబంధం దేనికి? నే నంటే నీకిష్టం లేదూ?" సూటిగా చూస్తూ అన్నాడు.

"ఫక్కుమంది మాలతి—ఏమిటా హాస్యం? భలేవాడివే!"

నుదురు చిట్లించుకున్నాడు రాజు.

"రేవతికి నువ్వంటే చాలా యిష్టం కదూ? పోనీ ఆ సంగతైనా నీకు తెలుసా?"

"ఎందుకు తెలియాలి? నువ్వంటే నా కెంత యిష్టమో నువ్వు తెలుసుకున్నావా?"

కాస్త ఆశ్చర్యంగా చూసింది మాలతి. బావ మాట్లాడుతున్నది బొత్తిగా హాస్యం కాదనిపించింది.

"ఏమిటి బావా చిత్రంగా మాట్లాడు తున్నావు?"

"నీకు చిత్రంగానే వుంటుంది మాలతీ!"

బావ కంఠం ఎందుకంత భారంగా పలుకుతోందో అర్థం కాలేదు మాలతికి.

"నువ్వంటే నా కిష్టమన్న సంగతి ఎన్నడైనా గ్రహించావా?"

విస్మయంగా చూసింది మాలతి — నవ్వుతూ అంది "నే నంటే నీకు చాలా యిష్టమా బావా? అయితే నన్ను నువ్వే పెళ్ళి చేసుకోలేక పోయావా — ?"

"వెటకారంగా చేస్తున్నావా —?"

మళ్ళా నవ్వింది మాలతి— "వెటకారం దేనికి? ఎదురు మేనరికం చెయ్యాలని మన చిన్న తనంలోనే మా అమ్మ అనుకుందట. అదీగాక నువ్వు నా కన్న రెండేళ్ళే కాబోలు పెద్దవాడివి. నా పెళ్ళికి నువ్వు ఎంత చిన్నవాడివిగా వున్నావో తెలుసా? బొత్తిగా మీ అమ్మ కొంగు పట్టుకు తిరిగే కుర్రాడిలా వున్నావు— స్తంభానికి ఆనుకు నించుని పెళ్ళంతా చూశావుకదూ?"

"నీ కలా పెళ్ళి చేసుకుంటోంటే ఏడుపు రాలేదూ—!"

"నిజంగా నువ్వు ఇప్పుడుకూడా పసివాడిలాగే మాట్లాడుతున్నావు" కళ్ళతో నవ్వింది మాలతి.

"ఏమో మాలతీ! నీ పెళ్ళయిపోయాక తెలుసుకున్నాను — నిన్ను నేనే పెళ్ళి చేసుకోవల్సిందని ..."

మాలతికి విస్మయం కలిగింది.

"ముందే తెలిస్తే ఏం చేసేవాడివి?"

"అవును. ముందే తెలిసినా ఏమీ చెయ్యలేక పోయేవాడిని, నా మనసులో కోరిక ఎవ్వరూ గ్రహించలేరు. కనీసం నువ్వుకూడా ...."

"నామీద నిష్ఠూరం వేస్తున్నావు కదూ!"

"ఏం ప్రయోజనం? నాకోసం నువ్వేం బాధపడతావా?"

మాలతికి ఏం మాట్లాడాలో తోచలేదు,

"నిన్ను సోదరిగా భావించుకోవాలని చాలా ప్రయత్నం చేశాను మాలతీ! నా వశంకాలేదు. నా ఆత్మని నేను వంచించుకో లేకపోయాను. నీతో నేను మానసికంగా అన్ని అనుభూతులూ పొందగలిగానంటే అతి

శయోక్తి కాదు. నువ్వు పెళ్ళికూతురుగా వున్నప్పుడు నేను పెళ్ళికొడుకు నయ్యాను. నువ్వు తల్లివైనప్పుడల్లా నేను తండ్రినయ్యాను. నా హృదయంలోనే ఓ యిల్లు కట్టుకొని నిన్ను యిల్లాలిని చేసుకున్నాను. నీ స్మృతులతో ఎన్నో అనుభవాలు పొందుపర్చుకుంటూ వచ్చాను."

తనేం వింటోందో అర్థంకాలేదు మాలతికి.

"అంత అకస్మాత్తుగా నీకు పెళ్ళవుతుందని నే ననుకోలేదు మాలతీ! నీ పెళ్ళి వరకూ నాకే అర్థంకాని నా మనస్సు నీ కెలా తెలియ జెయ్యను! అంతవరకూ నే నంటే నీ కిష్టమనే అనుకున్నాను."

రాజు ధోరణి మాలతికి కొంచెం చిరాకుకూడా కల్గించింది—కళ్ళెత్తి చూస్తూ అంది—"నీకు రేవతంటే యిష్టంలేదా బావా?"

మాట్లాడలేదు రాజు.

"నువ్వంటే రేవతికేవాదు —— రేవతంటే నీకూ యిష్టమేనని అత్త చాలాసార్లు చెప్పింది. నువ్వు వచ్చినప్పుడల్లా రేవతి యిక్కడే వుంటుందట నీ సదుపాయాలు అన్నీ చూస్తుందట. మీ పెళ్ళిమాట ఎత్తినప్పుడల్లా నువ్వు నవ్వుతూ వూరుకునేవాడివట. ఇందుకో నిజంకాని దేముంది?"

అగాధాలలోకి కుంచుకు పోతున్నట్టు నిట్టూర్చాడు రాజు. "నిజమే మాలతీ అదికూడా నిజమే. రేవతంటే నా కిష్టంలేదని యిప్పటికి అన లేను. రేవతి చాలా అందంగా వుంటుంది. చాలా మంచిది. నా సుఖం కోసం ఏమైనా చెయ్యగలదని నాకు తెలుసు. రేవతి నా భార్యే అవుతుం దనీ, అది భగవంతుడి నిర్ణయమనే నేను నమ్మాను.... కాని.... కాని నేను చెప్పలేను మాలతీ! నా కేమైందో నాకు తెలియదు. రేవతిని చేసుకో కూడ దనుకున్నాను, చేసుకోనన్నాను – అంతే. నా మనస్సు మార్చుకో లేదు.... జరిగింది ఇదే."

అయోమయంగా చూసింది మాలతి—"నీ మాట ఏమిటో నాకు బొత్తిగా అర్థం కావటలేదు బావా! పిచ్చివాడి వయ్యావేమో నన్పిస్తోంది.

"నిన్నింతగా అభిమానించే నేను పిచ్చివాడిగా కన్పిస్తున్నానా మాలతీ?"

"కాకపోతే ఏమిటి? అవిడలో వెన్నెల కాస్తే, బూడిదలో పన్నీరు పోస్తే.... ఏం ప్రయోజనం? నువ్వు నన్ను అభిమానిస్తే అంతే—నాభర్త సమక్షంలో నేను భగవంతుణ్ణి కూడా తల్చుకోను. రత్నాల్లాంటి ముగ్గురు పిల్లలతో – అన్నివిధాలా అనుకూలుడైన భర్తతో – నేను నా ఇంటిలో స్వర్గసుఖాలు అనుభవిస్తున్నాను – ఇదంతా నేను గర్వంగా, అతిశయంగా చెప్పుకోవటంలేదు. ఇన్నేళ్ళూ నువెంత అవివేకంగా గడిపావో అర్థం చేసుకున్నాను. నాకోసం నువ్వు పిచ్చిపిచ్చిగా ఆలోచించావంటే ఏం చెప్పను?"

"................"

"రేవతిని శాశ్వితంగా దూరంచేసుకుని నువ్వెంత దురదృష్టవంతుడివయ్యావో నీకు తెలుసా బావా!"

"నిన్ను దూరం చేసుకున్నదానికంటేనా?"

"ఎంత అమాయకుడివి బావా!" జాలిగా నవ్వింది మాలతి.

"నువ్వు కావాలని ఆరాటపడే రేవతెక్కడ? నీ పేరైనా తలచుకోని నేనెక్కడ? నేనంటే నీకంత ఇష్టమే అయితే నిన్ను పొందలేకపోయిన దురదృష్టం నాదికానీ– నీదికాదు. నన్నే నువ్వు పెళ్ళిచేసుకుని వుంటే నా దృష్టిలో నీకో ప్రత్యేకతేమీ లేదు. సర్వసామాన్యమైన వ్యక్తివి. వేదోక్తంగా వివాహం చేసుకున్న భర్తవి—భర్తగా పొందగలిగే గౌరవాభిమానాలు పొందగలవే గాని మరే ఆధిక్యతాలేదు నీకు. కాని రేవతి.... నువ్వు తన ఆరాధ్య దైవానివి, నువ్వు తన ప్రాణంలో ప్రాణానివి. నువ్వే తన ప్రియుడివి, సన్నిహితుడివి, నీకోసమే రేవతి పుట్టింది. నీకోసమే బ్రతుకుతున్నానని నమ్మింది. తన ఆశలన్నీ నీకోసం నిలుపుకొంది. కానీ బావా!....నువ్వు కాదన్నరోజు రేవతి ఏమైపోయిందో? ఏమైపోతుందో ఆలోచించావా?"

"మాలతీ!"

"నిజం బావా! రేవతిని పోగొట్టుకున్న నువ్వు సర్వం పోగొట్టుకున్నావు జీవనజ్యోతిని ఆర్పేసుకుని జీవితాన్ని అంధకారం చేసుకున్నావు. నిన్ను ఆరాధించే వాళ్ళెవరో అర్థం చేసుకోలేపోయావు. నువ్వు అక్క–

ర్లేని వాళ్ళకోసం ఆరాటపడ్డావు. ఎందుకు బావా యింత వెర్రిపని చేశావు?
ప్రేమించటంకన్నా ప్రేమించబడటమే మహాభాగ్యం కదూ!"

వెర్రివాడిలాగే చూశాడు రాజు.

మాలతి చాలసేపు మౌనంగా నించుంది.

మాట్లాడకపోయినా మాలతి వేసిన ప్రశ్న ప్రతిధ్వనించింది.

* * *

సన్నాయి వినిపిస్తోనే వుంది — మాలతి ప్రశ్న ప్రతిధ్వనిస్తోనే వుంది.

"ఎందుకు బావా యింత వెర్రిపని చేశావు?"

"ప్రేమించటంకన్నా ప్రేమించబడటం మహాభాగ్యం కాదూ!"

తను.... తను.... వెర్రిపని చేశాడా? వెర్రివాడై రేవతిని దూరం చేసుకున్నాడా?

ఊహ తెలిసింది మొదలూ గడిచిన పది పదిహేనేళ్ళ జీవితంలోనూ రేవతి నీడలా తన నెలా వెంటాడిందో తెలయనిది కాదు — తన కోరిక విన్నంతమాత్రాన తీర్చాలని తాపత్రయపడే రేవతి — తను తప్పు చేశాడని తెలిసినా చిన్నతనంలోనే క్షమించగలిగిన రేవతి — ఒక్క తన సుఖశాంతులే ధ్యేయంగా ఎంచుకున్న రేవతి.... భగవాన్! — ఆ రేవతి యింకెక్కడుంది? తనకు అసలు రేవతి చేసిన నేరమేమిటి? తన కేం అన్యాయం చేసింది? ఎందుకు తను రేవతిని తిరస్కరించాడు. ఎందుకు? ఎందుకు?....

ఫెళ్ళుమంటూ వినవస్తోన్న బ్యాండుమేళాల మధ్య సన్నాయి పాట అస్పష్టమైపోయింది.

తత్తరపడుతూ లేచాడు రాజారావు. గబగబా మెట్లుదిగి క్రిందికి వచ్చాడు.

తల్లి నిద్రపోవటం లేదు. చీకట్లో మంచంమీద కూర్చునే వుంది.

"అమ్మా !"– భారంగా పిల్చాడు రాజు. అలాగే నించున్నాడు అమ్మ పలుకుకోసం.

ఆవిడ వెక్కి వెక్కి ఏడవటం విన్పించింది. నెమ్మదిగా అడుగులు కదిల్చాడు.

"నువ్వు శాసించలేక పోయావా అమ్మా ?" మెట్లుదిగి వీధిలోకి నడిచాడు, నడక వేగం హెచ్చించాడు.

పెళ్ళిపందిరి దేదీప్యమానంగా కన్పించింది. పురోహితుల మంత్రోచ్చారణ విస్పష్టంగా విన్పించింది. అడుగు ముందుకు సాగలేదు. ఆగిపోయాడు రాజు.

"పందిట్లో పెళ్ళవుతోంది...."

"రేవతి.... పెళ్ళవుతోంది."

[1964 దీపావళి "యువ" నుంచి]

★